

Position paper G40 over slimme duurzame verstedelijking

Rondetafelgesprek digitalisering op 28 september 2021

Tijdens het rondetafelgesprek zal Wim Willems (wethouder gemeente Apeldoorn) deelnemen namens de G40.

Nederland staat voor een trits aan grote uitdagingen: er moeten veel meer woningen bijkomen, Nederland moet CO₂-neutraal en klimaatadaptief worden, met een gezond en prettig leefklimaat, de economische motor moet blijven draaien, we willen steden en voorzieningen bereikbaar houden, en dat alles in een goed functionerende democratie met een open en transparante overheid. Voor mensen, bedrijven en de overheid moet dit allemaal, ook op lange termijn, betaalbaar blijven. Het gaat dus om grote en complexe uitdagingen, die tegelijkertijd opgepakt moeten worden. En het liefst ook een beetje snel.

Om dat voor elkaar te krijgen, moeten we de handen ineen slaan en samen inzetten op een opgevegerichte aanpak van digitalisering, die resulteert in slimme en duurzame verstedelijking. Als G40 zetten we daar grote stappen in, maar door de decentralisaties, verbreding van opgaven, vernauwing van uitvoeringsgelden en de coronacrisis komen gemeenten tekort in mankracht en middelen. De huidige, versnipperde, aanpak biedt onvoldoende soelaas. Een integrale aanpak levert bovendien meer op en beperkt de totale investeringslast. Om verder te komen zullen we de krachten van gemeenten, Rijk en bedrijfsleven moeten bundelen. Vandaar dat de G40 een nieuw kabinet in maart jl. in haar [rapport](#) 'Samenwerking G40 en Rijk: slimme duurzame verstedelijking' het aanbod heeft gedaan om op het gebied van digitalisering samen te werken.

Maar samenwerking alleen is niet genoeg. Om daadwerkelijk stappen te kunnen zetten op het gebied van digitalisering, zal dat tot topprioriteit moeten worden gemaakt. Voor de Europese Unie is digitalisering dat al met het *Europe's Digital Decade*, en grote (IT-)bedrijven, ondernemersorganisatie FME en koepels als VNG riepen daar eerder ook al toe op. De G40 sluit daar van harte bij aan. Alleen op die manier kunnen privacy en ethiek worden gewaarborgd, middelen worden vrijgemaakt en regelgeving op orde worden gebracht.

Digitalisering als kans

Wij zien als gemeenten grote kansen om met digitalisering oplossingen voor onze stedelijke opgaven te realiseren. Kansen die we moeten pakken, omdat de tijd dringt en omdat het risico bestaat dat die rol anders exclusief door andere, private, partijen voor commercieel belang zal worden opgepakt, met mogelijk onwenselijke uitkomsten voor Nederland en onze bewoners (denk aan privacy, hoge kosten, macht naar platformbedrijven). Wij gooien

digitalisering over de andere boeg. Het komt aan op het anders kijken naar hoe we steden kunnen inrichten en verdichten, op zo'n manier dat ook in de toekomst mensen er graag willen wonen, werken en ontspannen. Wij als G40 doen dat nu al door samen met bedrijven, kennisinstellingen én inwoners data en technologie te benutten om deze partijen individueel en collectief toe te rusten met informatie, producten en diensten en daarmee beter handelingsperspectief te bieden in het realiseren van oplossingen. Denk aan klimaatadaptieve maatregelen in een binnenstedelijk testlab (klimaatstraat Apeldoorn), prioritering van nood- en hulpdiensten bij slimme verkeerslichten (GreenFlow) de analyse van bezoekersstromen om drukte in (corona)tijden tegen te gaan (Crowd Safety Manager Den Haag), het verbeteren van dagelijks verkeer door het uitwisselen van verkeersdata (Talking Traffic) en het preventief identificeren en begeleiden van jongeren met het risico om in aanraking te komen met Jeugdzorg (Preventie Jeugdzorg, in samenwerking met het CBS). Door de toepassing van *digital twin* kunnen we die data bovendien combineren, en digitaal echt zicht krijgen op de ontwikkelingen in steden.

Gemeenten zijn betrouwbare partner

Daarin zijn we als gemeenten een loyale en betrouwbare partner. De G40 bieden de noodzakelijke schaalgrootte om toepassingen echt van de grond te krijgen hebben. Wij hebben een grote regionale spreiding en met elkaar zo'n 5 miljoen inwoners, en kunnen in samenwerking met G4, M50, P10, VNG en IPO het verschil maken. Samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zetten we nu al stappen voor een 'slimme stad', met aandacht voor mobiliteit, ruimte en verstelijking. Ook hebben we met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' gesloten. Ons aanbod heeft daarnaast brede steun vanuit het bedrijfsleven. Daardoor kunnen wij niet alleen een schaa sprong maken, maar zijn wij als gemeenten ook een betrouwbare partner die ethiek, privacy en veiligheid hoog in het vaandel heeft staan. Als gemeenten en bestuurders hebben we immers de opdracht om het vertrouwen van de burger in ons optreden te behouden. Daarom staan we ervoor dat onze data op een nette manier worden aangeleverd en gereguleerd, waarbij privacy en veiligheid worden gewaarborgd. Daarbij zetten we in op het ontwikkelen van publieke waarde, waarbij de burger centraal staat: samen met bewoners en gebruikers kijken naar digitale oplossingen, waarbij juist ook privacy, security en ethische aspecten aan de orde komen.

Schaalsprong nodig, en daarmee uw commissie

Maar om de benodigde schaa sprong ook echt te kunnen maken, hebben we het Rijk en u als commissie nodig. Als samenwerkingspartner, maar ook omdat er noodzaak is tot regie, opschaling en regelgeving. Wat regie en opschaling betreft wijzen we in ons aanbod op de noodzaak om tussen Rijk en gemeenten een gezamenlijke organisatie in de vorm van een programmabureau op te zetten. Dit is een manier om de vele opgaven integraal aan te pakken, maar ook om rijksbeleid en lokaal beleid effectief uit te voeren en kennis toe te passen. Uit een recente [verkenning](#) van Ecorys blijkt dat met een slimme inbreiding in steden een substantiële maatschappelijke meerwaarde ontstaat ten opzichte van de traditionele manier om een stad uit te breiden, met vooral buitenstedelijke uitbreiding. De verkenning laat daarnaast zien dat er een integrale aanpak nodig is om een slimme inbreiding in steden

mogelijk te maken. Huidige regelgeving biedt daarvoor nog onvoldoende houvast: er zijn te weinig kaders en er worden te weinig concrete mogelijkheden geboden om stappen te zetten. Die zijn er allereerst nodig op het gebied van veiligheid, privacy en ethiek, maar ook hebben we duidelijkheid nodig op het gebied van standaardisatie en marktordening. Als gemeenten lopen we momenteel zelf de gaten dicht (sensorenregister en algoritmeregister); dat is inefficiënt en kan niet de bedoeling zijn. Sterker nog, wettelijke beperkingen staan effectieve samenwerking bij digitaliseringsvraagstukken soms nog in de weg. Zo zijn er strikte belemmeringen in het kunnen en mogen delen van data en is er onvoldoende 'common ground' voor de datakwaliteit en de organisatie daarvan. Ook zijn experimenten niet gebaat bij een alleen achteraf toetsende autoriteit, maar is er behoefte aan oplossingsgericht advies en kaders voor experimenteeruimte bij het opzetten van innovatieprojecten. En last but not least zijn er ook middelen nodig om deze ontwikkelingen te financieren. Die investering betaalt zich in de toekomst ruim uit, reden waarom we zelf als gemeenten daar al flink in bijdragen.

Uitgestoken hand

De G40 biedt een nieuw kabinet samen met de G4, M50 en P10 de uitgestoken hand. Als ambitieuze, maar vooral ook betrouwbare partner om de grote maatschappelijke opgaven gezamenlijk aan te gaan op een slimme en duurzame manier. Waarbij digitalisering vooral ook kansen biedt, mits zorgvuldig en binnen de juiste kaders uitgevoerd. Wij kunnen uw hulp daarbij meer dan goed gebruiken. Waar wij veel eigen middelen in deze ontwikkelingen steken, hebben we u nodig als het gaat om het benoemen van kansen, het aangaan van samenwerking en de inzet op wetgeving die duidelijkheid én mogelijkheden biedt. Concreet vragen we u daarom om uw steun uit te spreken voor ons aanbod aan het kabinet.